

E. U. de Enfermería (Pontevedra)

E.U. DE ENFERMERIA DE PONTEVEDRA

Grao en Enfermería

Materias

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P51G140V01201	Introdución á enfermaría clínica	1c	6
P51G140V01202	Ética e lexislación	1c	6
P51G140V01203	Farmacoloxía e dietética	1c	9
P51G140V01204	Enfermaría clínica I	1c	9
P51G140V01205	Enfermaría clínica II	2c	6
P51G140V01206	Enfermaría comunitaria II	2c	9
P51G140V01207	Xestión de enfermaría	2c	6
P51G140V01208	Prácticas clínicas I	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS**Introducción á enfermaría clínica**

Materia	Introducción á enfermaría clínica			
Código	P51G140V01201			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Diéguez Montes, María Paz			
Profesorado	Alvariño Veiga, Margarita Carro Cons, Juan Diéguez Montes, María Paz Hermo Gonzalo, María Teresa			
Correo-e	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A materia, como parte da formación básica en enfermaría, desenvólvese a través de tres grandes módulos de formación. No primeiro encuádranse os coñecementos das bases da fisiopatoxenia das enfermidades e grandes síndromes, como base do diagnóstico patolóxico, no segundo bloque o material e produtos de uso hospitalario así como os procedementos enfermeiros xerais relacionados nas manifestacións patolóxicas recollidas na materia e no terceiro dos bloques os procedementos de mobilización e manexo do paciente e procedementos de emerxencia. RCP básica e avanzada			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.

C29 Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.

D1 Capacidade de análise e síntese

D2 Capacidade de organización y planificación

D3 Capacidade de xestión da información

D4 Resolución de problemas e toma de decisións

D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe

D6 Habilidades nas relacións interpersoais

D7 Razoamento crítico

D8 Aprendizaxe autónomo

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D10 Motivación pola calidade

D11 Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber as principais causas do enfermarse humano (etiología) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patoxenia)	A2 A3	B1 C9	C9	D1
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semiología)	A1 A2 A3	B1 B2 B3 B17 B18	C9 C18 C28	D1 D3 D7 D8 D10
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas	A2 A3 A5	B1 B2 B6 B9 B12 B14 B15 B16 B17	C9 C13 C18 C28 C29	D1 D2 D4 D5 D6 D7 D9 D10 D11
Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios	A2 A5	B3	C2	D8
Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos	A2 A3 A4 A5	B3 B6	C9 C13 C18 C28 C29	D1 D4 D7 D8 D11

Contidos

Tema

BLOQUE I

INTRODUCCIÓN Á FISIOPATOLOXÍA

Tema 1. Interpretación de probas analíticas.
Tema 2. Alteracións da termorregulación
Tema 3. Dor. Tipos e características e dor torácica
Tema 4. Shock
Tema 5. Respiratorio
Tema 6. Gastrointestinal
Tema 7. Hepato-renal
Tema 8. Endocrino
Tema 10. SNC
Tema 11. Autoinmúns
Tema 12. Métodos de exame. Radioloxía

INTRODUCCIÓN Á FISIOPATOLOXÍA:

Fisiopatoloxía xeral e grandes síndromes
Técnicas de exploración. Valoración física por órganos e sistemas. Valoración de pel e anexos.

1. Interpretación de probas analíticas.

Conceptos básicos:

☐Variacións extraanalíticas
☐Variacións relacionadas coa obtención, transporte e conservación de mostraa
☐Variacións analíticas de hematoloxía, ouriños, hidratos de carbono, lípidos, proteínas, saliva, LC.R. derrames, líquido amniótico, suor, citoloxía descamativa, citoloxía PAAF, Biopsia

2. Alteracións da termorregulación:

☐Febre e febre de orixe descoñecida
☐*Piróxeos, esoxéneos e endóxenos
☐Control hipotalámico da temperatura
☐Cal é a causa da febre?
☐Manifestacións da febre
☐Cando debe tratarse?
☐Patróns de febre
☐Febre de orixe descoñecida (*FOD): clásica, nosocomial, neutropénica asociada a VIH, Actitude terapéutica
Medidas físicas para o control da temperatura.

3. Dor.

Tipos e características

☐Orixe
☐Consecuencia
☐Avaliación e escalas da DOR
☐Características da dor somático e neuropático

4. Respiratorio

☐Os teus. Disnea. Cianose. Hemoptisis.
☐Insuficiencia respiratoria
☐SDRA

5. Gastrointestinal

☐Disfagia
☐Diarrea, estreñimento e malabsorción
☐Ascite
☐Náuseas, vómitos e indigestión
☐Dor abdominal
☐Probas da función pancreática exocrina

6 e 7. Hepato-renal

☐Estudo da función hepática
☐Ictericia
☐Hipertensión portal
Renal.☐Anomalías na función renal
☐Anomalías no volume de ouriños
☐Hematuria
☐Piuria

8. Cancro. Definición e clasificación. Coidados xerais.

9. Endocrino

☐Hipoglucemia e Hiperglucemia
Cetoacidose e como hiperosmolar
☐Trastornos hipotalámicos
☐Osteoporoses e osteomalacia
☐Hemocromatose, porfiria e Enfermidade de Wilson.

10. SNC

Síncope e desvanecemento

☐Etioloxía
☐Tipos:
Postural
Hiperbradicinemia
De orixe cardíaca
Do seo carotídeo
Neuralxia vagal
Síncope tusígeno
Asociada a enfermidade cerebro-vascular
☐Diagnóstico diferencial dos trastornos que producen debilidades e desvanecemento
☐Convulsións: Características clínicas
Parciais, focais
Parciais complexas
Tónico-clónicas
Crise de ausencia
☐Mareo e vertixe: desvanecemento e vertixe
☐Ataxia

11. Autoinmúns Linfadenopatía e esplenomegalia

☐Inmunodeficiencias. SIDA
Esclerose múltiple.
☐Enfermidades por hipersensibilidade de tipo inmediato
☐Lupus
☐Vasculite
☐Artrite
☐Artrose
☐Espondilite anquilopoiética
☐Amiloidose
☐Pinga

12. RADIOLOXÍA: Técnicas e métodos complementarios de diagnoses:

Funcionamento dun servizo de Radioloxía
Os raios X. Propiedades. Tipos de radiacións e densidades
Técnicas que utilizan radiacións*ionizantes: Radioloxía convencional. TAC
Técnicas que non utilizan radiacións ionizantes: Ecografía. ECO Doppler
Resonancia magnética
Atención de Enfermaría, procedementos relacionados e información ao paciente en:
Contrastes. Reaccións adversas
Preparación do paciente para as distintas exploracións radiolóxicas: dixestivas, xineco-urinarias, mama, músculo-esquelético, etc...:
Normas xerais en radioloxía intervencionista: anxiografías, nefrostomía percutánea
Contraste e protección radiolóxica

BLOQUE II

Procedementos de enfermaría nas manifestacións patolóxicas. (Uso e indicacións de produtos sanitarios).

Uso e indicacións de material e produtos sanitarios: definición e clasificación.

Distintos tipos de material: material básico de uso na administración de fármacos e outras técnicas*diagnósticas e terapéuticas, incluído en cada procedemento. Xeneralidades de vendaxes.

PROCEDEMENTOS XERAIS E ATENCIÓN DE ENFERMARÍA RELACIONADOS NAS MANIFESTACIÓNS PATOLÓXICAS INCLÚIDAS NA MATERIA.

*Puncións:
*Punción venosa. Sistema sen carga
*Punción con agulla con ás (palomita)
*Punción capilar
*Hemocultivo

*Hemodocación. Flebotomía
*Inmunoematología. Grupos sanguíneos. *Transfusión de hemoderivados.

Accesos vasculares:
Canalización venosa periférica:
Sistemas de seguridade.
*Catéter curto tipo Abbocatt
*Catéter intermedio tipo Venocat
Prevención de flebite
Sistemas de control da velocidade de perfusión.

Gasometría arterial e venosa

Sondaxe nasogástrico-duodenal
Tipos de sondas
Lavado gástrico

Sondaxe vesical: masculino-feminino
Tipos de sondas
Lavado vesical
Sondaxe permanente e intermitente
Autosondaxe
Urocultivo a través do sondo
Prevención da infección urinaria.

Oxigenoterapia: Aspiración de secrecións.

BLOQUE III

Soporte vital Básico e avanzado.
<https://seix.uvigo.es/docnet-nuevo/docencia/images/refresh.gif>

Electrocardiografía: ECG
1.1 SOPORTE VITAL BÁSICO
R.C.P Básica:
C. Soporte circulatorio
A. Vía aérea
B. Soporte ventilatorio
Manobras deHeimlich

1.2 RCP AVANZADA
Valoración
Optimización dos pasos C A B
Paso D da RCP avanzada:
vías venosas e alternativas, drogas e fluídos
Paso E da RCP avanzada: monitorización e arritmias
Paso F da RCP avanzada: desfibrilación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	30	60	90
Seminario	7	7	14
Obradoiro	12	30	42
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dos seminarios e talleres a desenvolver polo estudante.
Seminario	Empregaránse como complemento das clases teóricas, actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Están programados 12 seminarios
Obradoiro	O alumno con asistencia específica dos profesores, realizará actividades individuais e/ou en grupo, enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre os procedementos enfermeiros incluídos na materia. Programáronse oito talleres

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Atención personalizada na procura de información e organización da información
Obradoiro	Dada a importancia que estas probas teñen xa que serán executadas sobre as persoas, dáse apoio personalizado nos talleres para o adecuado desenvolvemento das competencias e habilidades técnicas necesarias.

Probas	Descrición
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	A través das técnicas necesarias (explicacións, repeticións, debriefing, etc) para que o/a alumnos/a, poida corrixir e/ou mellorar os resultados obtidos na proba de simulación realizada.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Obradoiro	Ademais das probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas na avaliación dos obradoiros está previsto que o estudante realice unha proba práctica escrita sobre os procedementos dos bloques temáticos II y III, relacionados coa canalización venosa periférica CVP e a RCP Básica, unha vez finalizados ditos contidos, nas datas: 9-X-2017 ás 12h. na primeira oportunidade e o 25-VI-2018 ás 12 hs. na segunda oportunidade O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia e ás que se aplica un desconto polo número de erros cometidos. É necesario, para obter o máximo proveito dos obradoiros, a superación desta proba.	10	A3	B1 B2 B3 B6 B15	C2 C9 C13 C18 C28	D1 D3 D4 D7 D8 C29
Probas de tipo test	Proba final: ao finalizar o semestre se realiza unha proba que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta, ás que se aplica un desconto polo número de erros cometidos. O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia. Datas de realización: 18-XII-2017 ás 12 hs na primeira oportunidade e o día 25-VI-2018 ás 12h. na segunda	40	A1 A3 A5	B3 	C2 C9 C13 C18 C28 C29	D1 D2 D3 D4 D7 D8
Probas de resposta curta	Proba final: realízase xunto coa proba test e inclúe preguntas directas sobre un aspecto concreto. O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia Datas de realización: o 18-XII-2017 ás 12 hs na primeira oportunidade e o día 25-VI-2018 ás 12h. na segunda	20	A1 A3 A5	B3 	C2 C9 C13 C18 C28 C29	D1 D2 D3 D4 D7 D8 D10
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación a través de probas prácticas de execución de tarefas simuladas, escollidas dos bloques I, II e III da materia entre as realizadas nos obradoiros (25%) Nas dúas oportunidades o estudante ten que acadar o 50% do valor total desta proba, para superar a materia. As datas de realización das probas son: Na primeira oportunidade: Probas prácticas: 29-XI-2017.-12 hs 4-XII-2017.-12 hs 5-XII-2017.-9,30 hs 11-XII-2017.-9.30 hs 12-XII-2017.-9.30 hs 27-XI-2017 y 4 y 11-XII-2017: 18,30. Na segunda oportunidade o día 25-VI-2018 ás 10 h	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B6 B9 B12 B14 B15 B16 B17 B18	C2 C9 C13 C18 C28 C29	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

PORTH, CAROL M., **INTRODUCCION A LA MEDICINA CLINICA, FISIOPATOLOGÍA Y SEMIOL**, 7ª ed año 2007,

LASO, F. FISIOPATOLOGIA TEXTO Y ATLAS, 2ª edición 2010,

MANUAL MERCK DE SIGNOS Y SINTOMAS DEL PACIENTE, 2010,

HARRISON KASPER, **HARRISON KASPER MANUAL DE MEDICINA HARRISON**, 2010,

FARRERAS-ROZMAN, **COMPENDIO DE MEDICINA INTERNA**, 4ª edición-2009,

PotterlPerry, **Fundamentos de Enfermería**, 2001,

D. S. Suddarth, **Enfermería Médico- Quirúrgica L.S.Brunner-**, 2004,

Tratado de Fisiología Médica., **Guyton y Hall.**,

J M Prieto Valtueña., **La clínica y el laboratorio.**,

Henry., **5. El laboratorio en el diagnóstico clínico.**,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS**Ética e lexislación**

Materia	Ética e lexislación			
Código	P51G140V01202			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Profesorado	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Correo-e	silvest55@hotmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia que se imparte no terceiro semestre do título			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de cuidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49	Prestar cuidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o cuidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
C52	Coñecer os cuidados paliativos e control da dor para prestar cuidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe

D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
-Aplicar os principios da *Bioética e os valores éticos.	A1 A2 A4 A5	B1 B4 B7 B8 B15 B18	C11 C12 C48 C49 C52	D5 D6 D8 D9 D10 D11
-Ser capaz de realizar unha análise ética e de deseñar e resolver casos.	A3 A5	B12	C50	D1 D2 D3 D4 D7

Contidos

Tema	
TEMA 1. COÑECEMENTO DO MARCO LEGAL E ADMINISTRATIVO VIXENTE PARA DESENVOLVER AS FUNCIÓNS PROPIAS DO PROFESIONAL DE ENFERMARÍA.	*SUBTEMA: VALORES.ÉTICA E MORAL.LEI E ÉTICA.*DENTOLÓGIA *SUBTEMA: A LEI.CONCEPTO E TIPOS. *SUBTEMA: MENOR MADURO.LEXISLACIÓN.PRINCIPAIS DILEMAS EN *BIOÉTICA *SUBTEMA: PRINCIPAIS DILEMAS ÉTICOS.TESTEMUÑAS DE *JEHOVÁ.*TRANSPLANTES *SUBTEMA: COMITÉS DE ÉTICA ASISTENCIAL.COMPOSICIÓN E FUNCIONS
TEMA 2. DISTINCIÓN ENTRE OS CONCEPTOS: ÉTICA, *DEONTOLOGÍA E DEREITO.	*SUBTEMA: HISTORIA DA *BIOÉTICA *SUBTEMA: ÉTICA E ENFERMARÍA.*PRINPIPIOS
TEMA 3 Os CÓDIGOS DEONTOLÓXICOS.	*SUBTEMA: CÓDIGO DEONTOLÓXICO DA ENFERMARÍA.OUTROS CÓDIGOS.ESTATUTO DA ORGANIZACIÓN COLEXIADA
TEMA 4 A REGULACIÓN XURÍDICA E DEONTOLÓXICA DOS DEREITOS DOS PACIENTES.	*SUBTEMA: DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS *DDHH *SUBTEMA: A *TRANSGRESIÓN DA LEI.CLASIFICACIÓN *SUBTEMA: A EXPERIMENTACIÓN HUMANA
TEMA 5 PROBLEMAS RELACIONADOS CO INICIO E FINAL DA VIDA.	*SUBTEMA: O ABORTO.LEXISLACIÓN.OBXECCIÓN DE CONCIENCIA *SUBTEMA: MORTE CEREBRAL.EUTANASIA.SUICIDIO ASISTIDO.VONTADES ANTICIPADAS
TEMA 6 NORMATIVA XURÍDICA E ÉTICA EN RELACIÓN CO SEGREDO PROFESIONAL.	*SUBTEMA: INCAPACIDADE LEGAL E CONSENTIMENTO INFORMADO.DEBER DE SEGREDO
TEMA 7 LEIS XERAIS QUE TEÑEN REPERCUSIÓN SOBRE A PROFESIÓN	*SUBTEMA: INTRUSISMO.*REGIMEN DISCIPLINARIO.*COLEGIACIÓN
TEMA 8 LEIS ESPECÍFICAS SANITARIAS	*SUBTEMA LEI DE AUTONOMÍA DO PACIENTE

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	1	14	15
Estudo de casos/análises de situacións	3	24	27
Resolución de problemas	4	16	20
Lección maxistral	40	40	80
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	1	2
Probas de tipo test	1	2	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	2	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O alumno desenvolverá ben de forma individual ou *grupal un traballo sobre un tema da materia previamente asignado e presentaráo en clase con apoio audiovisual.

Estudo de casos/análises de situacións	Desenvolverase un caso ético e delimitaranse os seus condicionantes en canto a principios éticos e lexislación que lle incumbe
Resolución de problemas	O alumno haberá de dirimir situacións *dilemáticas e terá que pór en práctica os seus coñecementos sobre a materia para a súa resolución.
Lección maxistral	A través de sesións de carácter teórico explicaranse os contidos do curso , así como a mención ás fontes orixinais para ampliación de coñecementos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	-Informe os obxectivo da resolución da análise do caso e a súa relación coa Unidade *tematica correspondente
Traballo tutelado	A través de *tutorías individuais onde levan a cabo acciones tales como: -Explico *exhaustivamente as *correcciones dos traballos -Sinalo a necesidade de coidar a presentación formal dos traballos
Resolución de problemas	Relaciono os casos de cada unidade coa súa vertente temática e con outros campos do coñecemento

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe					
Traballo tutelado	O alumno desenvolverá un tema da materia e presentarao con apoio audiovisual ante os seus compañeiros. O traballo incluírá a realización dunha simulación do seu comportamento profesional nun caso concreto .	10	A5	B15	C11	D1	C12	D2
					C48	D3	C49	D4
					C50	D5	C52	D6
Estudo de casos/análises de situacións	O alumno será capaz de identificar valores en conflito de casos prácticos sobre a materia .	20	A1	B4				
			A2	B7				
			A3	B12				
				B18				
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	O alumno será capaz de desenvolver de forma breve as cuestións fundamentais acerca da temática da materia.	30		B1		D7		D8
	1ª oportunidade: 21-XII-2017 ás 18,00 h 2ª oportunidade: 3-VII-2018 ás 18,00 h							
Probas de tipo test	O alumno escollerá a opción correcta entre respostas alternativas . Penalizarase cada dous fallos con réstaa dun acerto.	30	A1	B1		D1		D2
				B4		D3		D4
						D7		
	1ª oportunidade: 21-XII-2017 ás 18,00 h 2ª oportunidade: 3-VII-2018 ás 18,00 h							
Resolución de problemas e/ou exercicios	Casos prácticos que esixan para a súa resolución o coñecemento que se vai adquirindo sobre a materia.	10	A4	B8		D6		D9
				B12		D10		D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Presentación de traballos tutelados con temática relacionada coa materia.Datas:

Días 5/12/2017: Presentación de traballos tutelados .

Día 7/12/2017: Presentación de traballos tutelados .

Día 12/12/2017:Presentación de traballos tutelados .

*Exámen 1º oportunidade:21 de decembro ás 18.00 *hras. 2º oportunidade 3 de xullo ás 18.00 *hras

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Abel,F, **Los Comités de Ética y su función pedagógica**, Quaderns,

Antón Almenara,P, **Enfermería,Ética y Legislación**, massón,
 Arroyo Gordo MP., Cortina A., **Etica y Legislación en enfermería**, Interamericana,
Código Penal.Ley Orgánica,
 Cortina,A, **El quehacer Ético**, Santillana,
 Gafo,J, **Etica y Legislación en enfermería**, Universitas,
 Gracia,D, **Procedimientos de decisión en la Ética clínica**, Eudema,
 Izquierdo,I, **Aspectos jurídicos en Ginecología y obstetricia**, Zambón,
 Joidee Beede Thompson, **Ética en Enfermería**, Masson,
 Martín Serrano ,A, **El Derecho de los profesionales sanitarios**, Díaz de Santos,
 Moreno, F, **Para deliberar en los Comites de Ética**, UAB,
 Serrano Gómez ,A, **Legislación**, Uned,
 Torralba,F, **Lo ineludible humano.Hacia la implementación de la ética el cuidador**, Labor Hospitalaria,
 Amaro Cano ,Carmen, **Etica y Bioética en enfermería**, Cincias médicas,
 Varios autores, **Cuadernos de Bioética**, AEBl,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería en saúde mental/P51G140V01305

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería clínica I/P51G140V01204

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estatística/P51G140V01106

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacoloxía e dietética				
Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	P51G140V01203			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Piñón Esteban, Pilar			
Profesorado	Cons Estévez, M ^a Ángeles Piñón Esteban, Pilar			
Correo-e	pilarpesteban@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Asignatura do módulo de formación obrigatoria xeral			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentar saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de diferenciar los diferentes grupos de medicamentos, los principios de su autorización, uso e indicaciones, así como los fundamentos farmacodinámicos y farmacocinéticos implicados.	A1	B15	C3	D1
	A2		C8	D2
	A3			D3
	A5			D4
				D7
Ser capaz de evaluar los beneficios esperados y los riesgos asociados a la administración de medicamentos, tanto desde del punto de vista poblacional como del paciente individual.	A1	B9	C4	D3
	A2	B10	C8	D4
	A4	B11		D7
	A5	B17		D9
				D11
Ser capaz de aplicar los principios que rigen el uso racional y eficiente de la farmacoterapia.	A1	B9	C3	D2
	A2	B10	C4	D3
	A3	B17	C8	D4
	A4			D7
	A5			D9
Saber realizar pautas e indicaciones saludables en la población sana en las distintas etapas de la vida, en función de edad y sexo	A1	B9	C5	D3
	A2	B10	C6	
	A3	B11	C8	
	A4	B17		
	A5			
Saber identificar las situaciones de riesgo nutricional. Saber realizar intervenciones nutricionales y establecer pautas y recomendaciones en la prevención o tratamiento de la enfermedad.	A1	B9	C7	D2
	A2	B10	C8	D3
	A3	B11		D4
	A4	B17		D7
				D9
				D11

Contidos

Tema

FARMACOLOXÍA:

SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.

SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.

SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN

SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES

SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL

SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO

SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO

SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO

SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO

SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.

Tema 1.- Introducción á Farmacoloxía. Conceptos xerais.

Tema 2.- Farmacocinética: Absorción, distribución, biotransformación e eliminación dos fármacos

Tema 3.- Farmacodinamia.Mecanismo de acción dos fármacos. Receptores.

Afinidade e actividade intrínseca. Fármacos agonistas e antagonistas

Tema 4.- Reaccións adversas a fármacos. Efectos colaterais. Efectos secundarios. Reaccións alérxicas. Tolerancia. Dependencia. Interacción medicamentosas.

Tema 5.- Vías de administración dos medicamentos:

Dosificación.Fluidoterapia I.V: sueros terapéuticos.

SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.

Tema 6:- Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos

Tema 7.- Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Bloqueantes neuromusculares.

SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN

Tema 8.- Fármacos analxésicos opiodes. Tipos e reaccións adversas.

Tema 9.- Fármacos analxésicos, antitérmicos e antiinflamatorios.Tipos, e reaccións adversas.

SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES

Tema 10.- Autacoides e os seus antagonistas.

SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL.

Tema 11.- Fármacos ansiolíticos e hipnóticos

Tema 12.- Fármacos antidepressivos

Tema 13.- Fármacos antipsicóticos

Tema 14.- Fármacos antiepilépticos

Tema 15.- Fármacos antiparkinsonianos

Tema 16- Anestesia xeral e local.

SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO

Tema 17.- Farmacoloxia da cardiopatía isquémica

Tema 18.- Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca.

Tema 19.- Fármacos antiarrítmicos

Tema 20.- Farmacoloxía da hipertensión arterial.

Tema 21- Farmacoloxía da diurese

SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO

Tema 22.- Fármacos anticoagulantes. Cuidados de enfermería.

Tema 23.- Fármacos fibronolíticos. Farmacos antiagregantes plaquetarios.

Tema 24.- Farmacoloxía das anemias

SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO.

Tema 25- Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes.

Terapéutica antiasmática.Cuidados de enfermería.

SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO

Tema 26.- Farmacoloxía da secreción dixestiva

Tema 27- Fármacos eméticos, antieméticos, laxantes e antidiarreicos

SECCIÓN X: FARMACOLOXÍA DO SISTEMA ENDOCRINO E METABÓLICO

Tema 28.- Fármacos reguladores da glucemia. cuidados de enfermería.

Tema 29.- Fármacos glucocorticoides

Tema 30.- Farmacoloxía da glándula tiroides.

Tema 31.- Farmacoloxía do calcio e do ácido úrico

Tema 32.- Hormonas sexuais.

SECCION XI: FÁRMACOS HIPOLIPEMIANTES

Tema 33.- Fármacos hipolipemiantes: Tipos e accións farmacolóxicas.

SECCION XII: FARMACOLOXÍA ANTIINFECCIOSA.

Tema 34.- Principios xerais de utilización de antiinfecciosos. Fármacos antiinfecciosos.

Tema 35.- Antibióticos betalactámicos

Tema 36.- Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptido, Oxazolidinonas.

Tema 37.- Macrólidos, Lincosamidas. Estreptograminas. Tetraciclinas. Fenicoles

Tema 38.- Sulfamidas. Cotrimoxazol. Quinolonas. Nitroimidazólicos e outros

Tema 39.- Farmacoloxia da tuberculose

Tema 40- Fármacos antifúnxicos

Tema 41.- Fármacos antivíricos

Tema 42.- Fármacos antiparasitarios: antihelmintos e antiprotozoarios

SECCION XIII. ANTINEOPLÁSICOS E INMUNOSUPRESORES.

Tema 43.- Quimioterapia antineoplásica. Cuidados de enfermería.

Tema 44- Farmacoloxía da inmunidade.

SECCIÓN XIV NUTRIENTES

Tema 45.- Necesidades e carencias nutritivas: Glúcidos, lípidos, proteínas.

Tema 46.- Necesidades e carencias nutritivas: auga, minerais.

Tema 47.- Necesidades e carencias nutritivas: vitaminas e fibra.

SECCIÓN XV OS ALIMENTOS

Tema 48.- Os alimentos: Grupos.

Tema 49.- Pirámides nutricionais.

Tema 50.- Hixiene e conservación dos alimentos.

SECCIÓN XVI ALIMENTACIÓN EQUILIBRADA

Tema 51.- Alimentación equilibrada do adulto.

Tema 52.- Elaboración das dietas equilibradas.

SECCIÓN XVII ALIMENTACIÓN NAS DIFERENTES ETAPAS DA VIDA

Tema 53.- Valoración do estado nutricional. Diferentes métodos.

Tema 54.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: embarazo, lactancia, primeira infancia.

Tema 55.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: escolares, adolescentes, deportistas.

Tema 56.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: menopausia, persoas maiores.

SECCIÓN XVIII DIETOTERÁPIA

Tema 57.- Trastornos alimentarios. Dietas hipocalóricas. Dieta na obesidade: anorexia e bulimia.

Tema 58.- Dietas controladas en sodio. Enfermedades cardiovasculares.

Tema 59.- Dieta na diabetes.

Tema 60.- Dieta nas dislipoproteinemias.

Tema 61.- Dieta na insuficiencia renal.

Tema 62.- Dieta na litíase das vías urinarias.

Tema 63.- Dieta na hiperglucemia e na gota.

Tema 64.- Nutrición enteral.

Tema 65.- Nutrición parenteral.

Tema 66.- Dieta en paciente oncológico. Desnutrición.

Tema 67.- Dieta en aparato dixestivo.

Tema 68.- Alergias alimentarias: dietoterapia.

Tema 69.- Deshidratación: cuidados de enfermería.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	8	12
Traballo tutelado	2	4	6
Resolución de problemas	2	0	2
Lección maxistral	68	102	170
Probas de tipo test	2	0	2
Probas de resposta curta	2	0	2
Estudo de casos/análisis de situacións	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Axudar a comprensión dos alumnos nos temas relacionados coa dieta en situacións especiais

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminario	Avaliáse a asistencia e participación aos seminarios programados da parte de farmacoloxía. Proba de superación obrigatoria con o 50% de su valor. Primeira oportunidade data límite de entrega: 20/11/2017. Segunda oportunidade: data límite de entrega: 5/7/2018.	15	A1 A2 A3	C3 C4 C8	D1 D2 D3 D7 D9	
Traballo tutelado	Proba de avaliación correspondente ás actividades realizadas nos seminarios. Elaboración dunha dieta equilibrada personalizada. Proba de superación obrigatoria con o 50% de su valor. Primeira oportunidade: Data límite de entrega 18-10-17 . Segunda oportunidade: Data límite de entrega 5-7-18.	5	A1 A2 A3 A4	B9 B10 C8	C5 D2 D3 D7 D9 D11	
Resolución de problemas	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios relacionados co cálculo de dosis. Proba de superación obrigatoria con o 50% de su valor. Una resposta cuyo resultado afecte a la vida del paciente invalida la prueba Primeira oprotunidade: no día 29-11-17 ás 18,30h Segunda oportunidade: no día 5-7-18 18.30h	15				
Probos de tipo test	Realizaráse dúas probas tipo test de superación obrigatoria con o 50% do seu valor. Na primeira oportunidade: O 29/11/17 18.30h, unha proba co temario de nutrición (15%). O 15/01/18 ás 18h. avaliación dos contidos de Farmacoloxía (15%). Na segunda oportunidade: O 5/7/18 ás 18.30h unha proba co temario de nutrición (15%). O 5/7/18 ás 16h, avaliación dos contidos de Farmacoloxía (15%).	30	A1 A2 A3 A4 A5	C3 C4 C5 C6 C8	D1 D2 D3 D4	
Probos de resposta curta	Realizarase unha proba de resposta curta. Os alumnos deben responder de forma rápida e breve en base aos contidos de farmacoloxía. Probos de superación obrogatoria con o 50% de su valor. Na primeira oportunidade: O 15-1-18 ás 18h Na segunda oportunidade: O 5-7-18 ás 16h	20	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B15 B17	C3 C4 D3 D4 D7 D9	D1 D2
Estudo de casos/análisis de situacións	Avalíase os estudos de casos de Dietética. Proba de superación obrigatoria co 50% do su valor. Na primeira oportunidade: o día 29-11-17 ás 18.30h Na segunda opotunidade: o día 5-7-18 ás 18,30	15	A1 A2 A3 A4 A5	B11 C7 C8	C5 D1 D3 D4 D7 D11	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Respuestas cuyo resultado afecte a la vida del paciente invalida las pruebas no superando así la asignatura.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Adams Michael Holland Norman, **Farmacología para enfermería**, 2ª edición,

Castells, S. Hernández, M., **FARMACOLOGIA EN ENFERMERÍA.**, 3ª edic,

Mosquera, J. Galdos, P., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA ENFERMERIA.**, 4ª edic.,

Florez, J. Armijo, J.A, Mediavilla, A., **FARMACOLOGIA HUMANA**, 4ª Edición.,

Velásquez, **FARMACOLOGIA BASICA Y CLINICA**,

Azanza, J.R., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA PROFESIONALES DE LA SALUD.**,

Mendoza Patiño., **FARMACOLOGIA MEDICA.**,

Giuseppe Russolillo y otro Clinica Universitaria de Navarra, **NUTRICIÓN SALUDABLE Y DIETAS DE ADELGAZAMIENTO**,

P.Cervera y otros., **ALIMENTACIÓN Y DIETOTERAPIA**, 4º Edición,

Pilar Martínez y otras, **NUTRICIÓN Y DIETÉTICA**,

Rosa María Ortega y otras, **NUTRICIÓN Y ALIMENTACIÓN EN PROMOCIÓN DE LA SALUD**,
Larousse, **LAROUSSE DE LA DIETÉTICA Y LA NUTRICIÓN**,
Mercedes Muñoz, Javier Aranceta e Isabel García-Jalón, **NUTRICIÓN APLICADA Y DIETOTERAPIA**,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica I				
Materia	Enfermería clínica I			
Código	P51G140V01204			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Hermo Gonzalo, María Teresa			
Profesorado	Hermo Gonzalo, María Teresa Piñón Cimadevila, Miguel Ángel Silva Martínez, Manuel			
Correo-e	enfermeriamayte@gmail.com			
Web	http://http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A materia, como parte da formación en ciencias de enfermáa, desenvólvese a través de seis grandes módulos de formación *relacioandos cos contidos recolleitos na materia.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de comprender os procesos que desencadean as enfermidades no ámbito da patoloxía cirúrxica e médica.	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C28	D1 D2 D5 D7 D8 D11
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparellos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A2 A3	B7	C29	D1 D3 D4 D7 D8
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos.	A2 A3 A4		C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D8
Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participa na avaliación do plan de coidados.	A2 A3 A4	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D10
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas.	A2 A3	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A2 A3	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D2 D4 D5 D6 D10

Contidos

Tema

*T1. Introducción á *Enfermería Médico *Quirúrgica 1.1 Descrición e conceptos xerais en Médico-cirúrxica

TEMA 2. Atención de enfermaría nel
*perioperatorio

2.1 Tratamento de enfermaría
preoperatoria:
Proceso de atención de enfermaría no preoperatorio
Diagnósticos de enfermaría
relacionado/Interrelaciones NIC- Noc
2.2 Atención de enfermaría intraoperatoria
Características da unidade cirúrxica
Proceso cirúrxico
2.3 Tratamento de enfermaría nel
postoperatorio:
Proceso de atención de enfermaría nel post-operatorio
Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelaciones NIC- Noc

TEMA 3 Atención de enfermaría ao paciente con trastornos do equilibrio hidroelectrolítico e Acido base; síndrome hemorrágico, inflamatorio, infección, Shock, dor.

3.1 Atención de enfermaría ao paciente con trastornos do equilibrio hidroelectrolítico e Acido basee
Diagnósticos de enfermaría relacionados Interrelación Nic Noc
3.2 Síndrome hemorrágico, Inflamatorio, infección
3.3 Diagnósticos de enfermía relacionados/Interrelaciones NIC- Noc
3.4 Dor, Shock
Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelaciones *NIC- *Noc

Tema 4 Paciente con alteracións tegumentarias: lesións e traumatismos	4.1 Valoración da pel: lesións primarias, fases e tipos de cicatrización. 4.2 Clasificación das feridas: traumatismos ferida cirúrxica, queimaduras, suturas, úlceras vasculares, UPP, neoplásicas. 4.3 Algoritmo ESTAFE 4.4 Tipo de curas, materiais e apósitos 4.5 Escalas de valoración e cuidados preventivos 4.6 Diagnósticos de enfermaría /Interrelaciones NIC- NOC. r/ os cuidados das feridas
TEMA 5. El paciente con problemas do Intercambio gaseoso.-	5.1 Métodos de estudo do aparello respiratorio 5.2 Enfermidades obstrutivas: Asma bronquial. Bronquiectasias. SAOS.e EPOC: bronquite crónica. Enfisema pulmonar 5.3 Tumores broncopulmonares. Benignos, malignos e metastasicos. 5.4 Infeccións broncopulmonares: Pneumonías Abscesos 5.5 Enfermidades da pleura do diafragma e da parede torácica. 5.6 Enfermidades do *mediastino. 5.7 Enfermidades vasculares pulmonares: *Hipertensión pulmonar.*Cor *pulmonale *cronico. *Tromboembolismo pulmonar. 5.8 Enfermidades pulmonares *intersticiais 5.9 A insuficiencia respiratoria. 5.10 Procedementos relacionados: *Traqueostomia /*Estomas respiratorios Drenaxe torácica. *Oximetría, *Broncoscopia, *Espirometria, Estudo *dell soño/*CEPAP. 5.11 Diagnósticos de enfermaría relacionados Interrelaciones *NIC- *Noc
Tema 6 El paciente con problemas nas funcións: cardiovascular, circulatoria e hematolóxica	6.1 El paciente con problemas cardiovasculares 6.1.1 Métodos de estudo do aparello circulatorio.soplos 6.1.2 Febre reumática; 6.1.3 Endocarditis; 6.1.4 Miocardiopatías; 6.1.5 Enfermidade do pericardio 6.1.6 Valvulopatías; 6.1.7 Cardiopatía congénita; 6.1.8 Arritmias cardíacas 6.1.9 Cardiopatía *isquémica; 6.1.10 Hipertension 6.1.11 Insuficiencia cardíaca. Sincope 6.1.12 Procedementos relacionados: 6.1.3 Probas de esforzo; Holter; MAPA 6.1.14 Diagnósticos de enfermaría relacionados 6.1.15 DX de enfermería,Interrelaciones NIC- Noc 6.2 El paciente con problemas circulatorios 6.2.1 Patoloxía arterial aguda 6.2.2 Patoloxía arterial crónica 6.2.3 Patoloxía venosa 6.3 El paciente con problemas hematolóxicos 6.3.1 Recordo de nocións xerais de hematoloxía. 6.3.2 Enfermidades do sistema eritrocitario: anemias 6.3.3 Enfermidades do sistema leucocitario. 6.3.4 Enfermidades da *hemostasia e coagulación 6.3.5 Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelaciones NIC- Noc

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	14	42	56
Obradoiro	3	12	15
Traballos de aula	4	8	12
Lección maxistral	54	81	135
Probas de tipo test	1	1	2
Probas de resposta curta	1	1	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	2	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente
Descrición

Seminario	Os estudantes deberán realizar e superar os 2 seminarios: arritmias e feridas Proba na que o estudante debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesorado. Desta maneira, o estudante debe aplicar os coñecementos que adquiriu previamente nas sesións maxistras
Obradoiro	Os estudantes deberán realizar e superar unha ou dúas actividades definidas polo profesorado a través da execución de tarefas simuladas, aplicando vos *coñecementos teóricos e prácticos de contidos dos talleres de suturas e realización de curas
Traballos de aula	Traballo grupal realizado no aula baixo a dirección do profesorado
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Atención e resolución de dúbidas relacionadas cos contidos da materia, especialmente feridas e *aritmias.
Obradoiro	Apoio á adquisición de habilidades *manipulativas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminario	A través de dúas probas correspondentes aos seminarios de: arritmias (10%) a realizar o 16-11-17 ás 16 h. E feridas (10%) a realizar o 23-11-17 ás 9,30 h. Na segunda oportunidade realizaranse S. Feridas día 22-VI-2018 10 h S. Aritmias día 22-VI-2018 18,30 h A superación destes seminarios é condición obrigatoria para a superación da materia	20	A1	C28	D1	
				C29	D2	
				C30	D4	
				C31	D7	
					D8	
					D10	
					D11	
Traballos de aula	A través dos exercicios e casos prácticos resoltos na aula.	10				
Probas de tipo test	Proba final: test para avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta, verdadeiro/falso, emparellamento de elementos....Descóntase por cada dous fallos un acerto. Data de realización: primeira oportunidade: 9-I-2018-10 h. segunda oportunidade: 22-VI-2018 ás 16 hs. É necesario para a superación desta proba alcanzar o 50% do valor total da proba. A superación desta proba é condición obrigatoria para a superación da materia	40	A1	B7	C28	D3
			A2	B8	C29	D4
			A3		C30	D7
			A4		C31	D8
			A5		C32	
					C33	
Probas de resposta curta	Proba final: probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas. Data de realización: primeira oportunidade: 9-I-2018 10 h. Segunda oportunidade: 22-VI-2018 ás 16 h. É necesario para a superación desta proba alcanzar o 50% do valor total da proba. A superación desta proba é condición obrigatoria para a superación da materia	20	A1	B7		D1
			A2	B8		D2
			A3			D3
			A4			D4
			A5			D5
						D6
						D10
						D11
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Os estudantes deberán realizar e superar, a actividade indicada polo profesorado en relación aos talleres de suturas e realización de curas, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos. Talleres que o estudante ten que superar para a aprobación da materia a realizar os días 13, 14,15-XII-2017 ás 9,30 h. A data de realización na segunda oportunidade será o 22 -VI-2018 ás 11,30 h	10	A1	B7	C28	D1
			A2	B8	C29	D2
			A3		C30	D3
			A4		C31	D4
			A5		C32	D5
					C33	D6
						D7
						D8
						D10
						D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

A realización dos talleres é obrigatoria. É condición obrigatoria superar, en calquera das 2 oportunidades da convocatoria; realizada a través das probas de resposta curta e test da *proba final co 50% e igualmente e imprescindible ter superada as probas practicas individuais e a proba teórico-practica do seminario; só a partir deste momento súmanse todas *as *calificacións obtidas

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica**Bibliografía Complementaria****Enfermería Mosby 2000 Médico-Quirúrgica**, 2000,J. Javier Soldevilla, **Guía práctica en la atención de las úlceras de la piel**, 1994,Xunta de Galicia 2005, **Manual de prevención e tratamento de úlceras por presión**, 2005,Beare. Myers 3, **Enfermería Médico- Quirúrgica**, 1999,D. S. Suddarth, **Enfermería Médico- Quirúrgica L.S.Brunner-**, 2004,Nanda Internacional, **Vínculos de NIC y NOC a Nanda I**, 3ª edición 2012,Nanda Internacional, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS: Definiciones y Clasificación, 2012-2014**, 2015-2017,Nanda Internacional, **Clasificación de intervenciones de enfermería, NIC**, 6ª edición,Nanda Internacional, **Clasificación de resultados de enfermería (noc)**, 4ª edición,**Planes de cuidados y documentación clínica en enfermería**, 2005,M. Phaneuf, **La planificación de los cuidados enfermeros**, 7ª ed,P. W. Iyer y Col., **Procesos y diagnósticos de Enfermería**, 3ª Ed. 1995,Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los Diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 7ª ed,PORTH, CAROL M., **INTRODUCCION A LA MEDICINA CLINICA, FISIOPATOLOGÍA Y SEMIOL**, 7ª ed año 2007,LASO, F., **FISIOPATOLOGIA TEXTO Y ATLAS**, 2ª edición 2010,**MANUAL MERCK DE SIGNOS Y SINTOMAS DEL PACIENTE**, 2010,: HARRISON KASPER, **MANUAL DE MEDICINA HARRISON**, 2010,FARRERAS-ROZMAN, **COMPENDIO DE MEDICINA INTERNA**, 4ª edición-2009,PORTH, CAROL M., **FISIOPATOLOGIA**, 7ª ed 2008,<http://www.gneaupp.es/app/portada/>,<http://www.aeev.net/>,<http://www.ulceras.net/>,<http://www.piediabetico.net/>,<http://www.todoheridas.com/>,PEREZ ARELLANO, J.L., □ **MANUAL DE PATOLOGIA GENERAL**, 6ª edición-2006,**Enfermería Mosby 2000 Médico-Quirúrgica**, 2000,

Manual CTO, **Oposiciones enfermería**, 2015,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermería clínica II/P51G140V01205

Enfermería clínica III/P51G140V01301

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Introducción á enfermaría clínica/P51G140V01201

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermería clínica II				
Materia	Enfermería clínica II			
Código	P51G140V01205			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Outros			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Martínez Fernández, Sergio			
Profesorado	Alvariño Veiga, Margarita Martínez Fernández, Sergio			
Correo-e	sergio.martinez.fernandez@sergas.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es/			
Descrición xeral	Materia do módulo de ciencias da enfermaría xeral			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
C28	Cóñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

¿Ser capaz de comprender los procesos que desencadenan las enfermedades en el ámbito de la patología quirúrgica y médica	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C28	D1 D2 D5 D7 D8 D11
¿Ser capaz de planificar procedimientos e intervenciones precisas para proporcionar una adecuada atención de enfermería a los individuos con problemas médicos y quirúrgicos.	A2 A3 A4	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D8
¿Ser capaz de identificar y valorar las necesidades y/o problemas ocasionados por las enfermedades estableciendo prioridades, planificando cuidados y participar en la evaluación del plan de cuidados.	A2 A3 A4	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D10
Ser capaz de diseñar cuidados en las principales enfermedades relacionadas con el aparato digestivo, locomotor, órganos de los sentidos, sistema nervioso e inmunitario	A2 A3	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D10
Ser capaz de prestar asistencia centrada en el paciente, utilizando los diagnósticos de enfermería y las actividades derivadas de ellos, en las patologías estudiadas.	A2 A3	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D2 D4 D5 D6 D10

Contidos

Tema	
TEMA 1. O paciente con trastornos dixestivos	- Alteracións das diferentes estruturas da cavidade oral. - Afeccións das glándulas salivares, do esófago, do estómago, do intestino delgado e groso, da rexión ano-rectal, do fígado, das vías biliares e do páncreas. - Proceso de atención de enfermaría. Diagnósticos relacionados. Interrelaciones NANDA/NIC /NOC.
TEMA 2. O paciente con trastornos neurolóxicos	- Enfermidade cerebro-vascular. - Traumatismos: craneoencefálico, medular. - Enfermidades infecciosas do sistema nervioso - Enfermidades dos nervios periféricos - Procesos neurodegenerativos: Esclerose múltiple, E. de Parkinson, ELA, demencias E. de Alzheimer. - Cefaleas. - Trastornos convulsivos: epilepsia. - Coma. - Enfermidades neuromusculares. - Tumorações. - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados. Interaccións NANDA/NIC/NOC
TEMA 3. O paciente con trastornos inmunitarios	- Déficits inmunitarios congénitos e adquiridos - Enfermidades autoinmunes: Características xerais. - Enfermidades autoinmunes sistémicas máis comúns: Lupus eritematoso, Artrite reumatoide, Síndrome de Sjögren - As reaccións de hipersensibilidade. - Proceso de atención de enfermaría. Diagnósticos relacionados. Interrelaciones NANDA/NIC /NOC.

TEMA 4. O paciente con trastornos musculoesqueléticos	-Enfermidades óseas: fracturas, osteomielitis, enfermidades metabólicas, tumores, enfermidades conxénitas. -Enfermidades das cartilaxes. -Enfermidades musculares. -Proceso de atención de enfermaría. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC /NOC. - Vendaxes.
TEMA 5. O paciente con trastornos da visión	- Síntomas e signos oculares: dor ocular, perda de visión, nistagmo, ollo vermello. - Trastornos refractivos da visión: miopía, astigmatismo, hipermetropía, presbiopía, anisometropía. - Enfermidades non infecciosas da conxuntiva: pterigion, conxuntivite alérxica. - Enfermidades da córnea. - Enfermidades da retina. - Enfermidades da vía lacrimal. - Alteracións da vía óptica e nervios oculares. - Glaucoma. - Proceso de atención de enfermaría. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC /NOC.
TEMA 6. O paciente con trastornos do aparello auditivo	- Perda auditiva. - Afeccións do oído externo. - Afeccións do oído medio: lesións timpánicas, infeccións, otite serosa. - Afeccións do oído interno: vertixe, ototoxicidade, neurinoma do acústico. - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados. Interaccións NANDA/NIC/NOC.
TEMA 7. O paciente con trastornos da glándula mamaria	- Patoloxías benignas da mama: Trastornos do desenvolvemento, trastornos funcionais, procesos inflamatorios e infecciosos, traumatismos e dermatosis, tumores benignos e lesións premalignas. - Cancro de mama - Autoexploración mamaria - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados. Interaccións NANDA/NIC/NOC.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	38	57	95
Seminario	8	32	40
Obradoiro	2	4	6
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	1	2
Estudo de casos/análisis de situacións	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Método traballo con pequenos grupos para o estudo e discusión de temas concretos relacionados cos contidos da materia. Orientarase á procura e selección da información relevante, a análise crítica da mesma, a exposición de ideas e o traballo en equipo na elaboración dos conceptos relacionados co tema de estudo.
Obradoiro	Método de aprendizaxe destinada a pequenos grupos orientado aos coñecementos teórico-prácticos relacionados coas técnicas, procedementos e habilidades da práctica enfermeira.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Aclaración personalizada de dúbidas sobre os temas da materia
Obradoiro	Apoio persoal para a adquisición das competencias do saber facer

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Probas de tipo test Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. As preguntas contestadas erroneamente serán contadas negativamente nun 50% respecto das acertadas. Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Realizaranse nas seguintes datas: o 21/05/2018 ás 18h na primeira oportunidade. o 27/06/2018 ás 18h na segunda oportunidade.	35	A1 C28 D1 C29 D3 C30 D7 C31 D8 C32 C33
Probas de resposta curta Probas de resposta curta. Avaliación dos coñecementos mediante preguntas dirixidas aos aspectos concretos e relevantes da materia, que se contestan mediante respostas de tipo enumerativo de conceptos ou, nalgún caso, mediante o desenvolvemento expositivo dos conceptos pero de extensión moi limitada. Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Realizaranse nas seguintes datas: o 21/05/2018 ás 18h na primeira oportunidade. o 27/06/2018 ás 18h na segunda oportunidade.	25	A1 C28 D1 C29 D3 C30 D7 C31 D8 C32 C33
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas. Probas de avaliación de coñecementos mediante a proposta de problemas ou situacións clínicas reais ou simuladas nos que o alumno terá que aplicar, para a solución dos mesmos, os coñecementos, habilidades e destrezas adquiridas. Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Datas das probas: Primeiro grupo o 17/04/2018 ás 16h e segundo grupo o 24/04/2018 ás 16h na primeira oportunidade 27/06/2018 ás 17h na segunda oportunidade.	25	A1 C28 D1 A2 C29 D2 A3 C30 D3 C31 D4 C32 D5 C33 D7 D8 D10
Estudo de casos/análisis de situacións Proba de avaliación das actividades desenvolvida nos seminarios. Avaliarase actitude participativa do alumno, a súa capacidade de estudo e aprendizaxe, a calidade e orixinalidade das súas achegas sobre o tema a estudo, a capacidade de análise e discusión crítica, a capacidade do traballo colaborativo en equipo, na resolución dos casos prácticos. Data de realización: 10/04/2018 ás 16,30h.	15	A2 B7 C28 D1 A3 B8 C29 D2 A4 C33 D3 A5 D5 D6 D7 D8 D10 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Brenda G. Bare; Suzanne C. Smeltzer, **Enfermería Médico-Quirúrgica**, Décima,

Pamela L. Swearingen, **Manual de Enfermería Médico Qirúrgica**,

Martín Duce, Antonio, **Patología Quirúrgica**,

Javier Ruiz Moreno, Mª Cruz Martín Delgado, Rosa García-Penche Sánchez, **Procedimientos y Técnicas de Enfermería**, Primeira,

Shannon Ruff Dirksen; Margaret M. Heitkemper; Sharon Lewis, **Enfermería Médico-Quirúrgica. Valoración y cuidados de problemas clínicos**, Sexta,

Eugene Brunwald et. al., **Manual Harrison. Principios de Medicina Interna**, Décimo sexta,

Linda Bucher, Jean Foret Giddens, Patricia Graber O'Brien, Sharon Mantik Lewis, **Enfermería medicoquirúrgica: valoración y cuidados de problemas clínicos**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Manual de Protocolos y Procedimientos generales de enfermería**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Guía de Cuidados para Mujeres Mastectomizadas**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Manual de Enfermería sobre Lesión Medular**,

Juan M. Arias Vazquez et. al.(Xunta de Galicia), **Estandarización dos coidados de enfermería ao paciente inmobilizado no domicilio**, Primera,

Rosa Suñer Soler, **Tratado de enfermería neurológica. La persona, la enfermedad y los cuidados.**, Segunda,

Fisterra.com, **Protocolos y cuidados de Enfermería**,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica III/P51G140V01301

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS**Enfermería comunitaria II**

Materia	Enfermería comunitaria II			
Código	P51G140V01206			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Rosales Carballa, José			
Profesorado	Diéguez Montes, María Paz Rosales Carballa, José			
Correo-e	jroscar48@yahoo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia que complementa á de Enfermería Comunitaria 1 pretende achegar ao alumnado os coñecementos e a metodoloxía necesarios para traballar no nivel primario de saúde, identificando os factores relacionados coa mesma. De forma paralela, tenta transmitirlle os coñecementos e actividades preventivas sobre os principais problemas de Saúde da Comunidade; capacitándoo, por iso, para levar a cabo tarefas de promoción de saúde e prevención das enfermidades.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade.
C21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.

C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C27	Educación, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de identificar ás necesidades de saúde ás poboacións e grupos de interese en saúde pública.	A1 A3 A5	B4 B8 B9 B16	C23 C24 C25	D4 D6 D7 D8 D9 D11
Ser capaz de realizar enquisas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situación desfavorables en relación con saúde	A1 A2 A3 A5	B6 B8 B16	C21 C22	D2 D5
Saber aplicar intervencións de formación para a saúde e contribuír a resolver problemas de saúde colectivos.	A2 A3 A4	B1 B2 B3 B4 B5 B6 B9 B10 B11 B15 B17	C19 C20 C26 C27	D1 D2 D3 D4 D6 D10

Contidos

Tema

Módulo I.- ATENCIÓN DE SAÚDE Á COMUNIDADE.

Tema 1.- Epidemioloxía e prevención de accidentes. Saúde laboral: Prevención do risco biolóxico. Precaucións universais. -Xestión de residuos sanitarios -Principios básicos en mecánica corporal: desprazamento de cargas

Tema 2.- Medidas preventivas fronte aos mecanismos de transmisión: -Saneamento sanitario. Desinfección. Desinsectación. Desratización. -Esterilización.

Tema 3.- Estrutura dos servizos sanitarios. Áreas e Zonas básicas de Saúde. O Centro de Saúde. Principios xerais de A. Primaria da saúde: Organización e funcionamento dos Servizos. O equipo de Atención Primaria.

Tema 4.- Programas do equipo de saúde.

Tema 5.- Educación para a saúde: Conceptos xerais e bases da educación para a saúde (EPS). Enfoques e modelos de EPS. Planificación de programas e/ou actividades de EPS. Métodos e medios de EPS.

Tema 6.- Enfermería e saúde comunitaria: historia clínica e sistemas de información. A consulta de enfermmería. Concepto. Tipos de consulta. Axenda de enfermmería.

Tema 7. A enfermmería transcultural

Tema 8.- Metodoloxía enfermeira en Atención Primaria. O método enfermeiro e modelos de enfermmería en atención primaria. Planificación de coidados en APS.

Tema 9. Enfermería e a atención domiciliaria. Concepto. O equipo de atención domiciliaria. Desenvolvemento da visita domiciliaria. Coidadores informais

Módulo II.- EPIDEMIOLOXÍA DAS ENFERMIDADES TRANSMISIBLES E NON TRANSMISIBLES

Tema 10.- Epidemioloxía. Concepto. Epidemioloxía descritiva. Epidemioloxía analítica.

Tema 11.- Epidemioloxía das enfermidades transmisibles: Infección- Enfermidade infecciosa. Enfermidades emerxentes e reemerxentes. Formas de presentación das enfermidades transmisibles.

Tema 12.- Cadea epidemiolóxica. Axente causal. Características. Postulados de Koch.

Tema 13.- Fonte de infección-Reservorio. Fonte de infección humana e animal.

Tema 14.- Porta de saída. Mecanismos de transmisión: Directos e indirectos.

Tema 15.- Porta de entrada. Hóspede susceptible. Mecanismos de defensa: Específicos e inespecíficos.

Tema 16.- Niveis de prevención. Prevención das enfermidades transmisibles: Profilaxe de exposición e profilaxe de disposición.

Tema 17.- Medidas preventivas fronte á fonte de infección: Diagnóstico precoz: Diagnóstico clínico e de laboratorio.

Tema 18.- Tratamento precoz - Antibiógrama. Enquisa epidemiolóxica.

Tema 19.- Declaración obrigatoria da enfermidade. Rede Nacional de Vixilancia Epidemiolóxica: Composición- Funciones. Sistema básico de vixilancia. Notificación de brotes epidémicos. Información microbiolóxica.

Tema 20.- Vixilancia do contacto san. Illamento do enfermo: Illamento domiciliario - Illamento hospitalario.

Tema 21.- Medidas preventivas fronte aos mecanismos de transmisión: Saneamento sanitario - Saneamento xeral.

Tema 22.- Medidas preventivas fronte ao hóspede susceptible: Quimioprofilaxis. Seroprofilaxis- Gammaglobulinoprofilaxis.

Tema 23.- Vacinación. Clasificación das vacinas. Indicacións. Contraindicacións. Calendario vacunal.

Tema 24.- Epidemioloxía xeral das enfermidades de transmisión aérea: Epidemioloxía da enfermidade tuberculosa.

Tema 25.- Epidemioloxía da enfermidade meningocócica.

Tema 26.- Epidemioloxía da febre reumática. Epidemioloxía da gripe.

Tema 27.- Epidemioloxía xeral das enfermidades de transmisión hídrico-alimentaria: Toxi-infeccións alimentarias.

Tema 28.- Helmintiasis.

Tema 29.- Epidemioloxía das hepatitis víricas.

Tema 30.- Epidemioloxía xeral das enfermidades transmitidas por contacto: Tétanos.

Planificación

Horas na aula

Horas fóra da aula

Horas totais

Lección maxistral	52	78	130
Seminario	6	6	12
Presentacións/exposicións	13.5	40.5	54
Probas de tipo test	2	0	2
Estudo de casos/análisis de situacións	4.5	22.5	27

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Consiste en sesións de clase expositivas nas que se combinan a presentación teórica dos contidos por parte do profesor coa participación activa do alumno. Realízase a grupo único e segundo o calendario de planificación de actividades preestablecido
Seminario	Neles realízase a aprendizaxe baseada en problemas. Así mesmo, expoñeranse os exercicios individuais ou grupais que se realicen relacionados cos contidos da materia. Lévanse a cabo con toda a clase en distintos grupos pre-determinados e desenvólvense segundo o cronograma da materia. Se corresponden aos contidos do módulo 1
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Lévese a cabo de xeito individual e en grupo, tanto en espazos académicos internos como externos. Notifícase con tempo abondo a realización destes dependendo dos horarios facilitados polas institucións externas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Unha vez realizados facilítaselle ao alumnado tutorías personalizadas

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Seminario	Avalíase a participación do alumnado e a consecución dos obxectivos propostos. O alumnado aplica os coñecementos que adquiriu para solucionar de maneira grupal, unha serie de exercicios e programas, en tempo e condicións establecidas polo profesorado dos contidos do Módulo 1	10	B2 C21 D2 B3 D9 B4 D11 B5 B11 B15 B17
Presentacións/exposicións	Exposición dos traballos individuais e grupais relacionados cos contidos da materia en espazos académicos internos e/ou externos. As datas correspondentes ás presentacións/ exposicións intracentro, serán os días: 20 e 27 de febreiro; 6,13 e 20 de marzo e 3,10, 17 e 24 de abril de 2018 ás 10h. Para superar a materia tense que acadar como mínimo o 50% do valor desta proba. Na segunda oportunidade o alumnado fará unha exposición oral sobre un tema que previamente lle foi indicado polo profesorado, na mesma data e a continuación de proba tipo test.	18	A1 B4 C25 D1 A4 B6 C26 D3 B8 C27 D5 B9 D6 B10 D7 B11 B16
Probas de tipo test	Proba final escrita onde se avalían os coñecementos adquiridos nas clases maxistrais. Para superar esta proba, e a materia, tense que alcanzar como mínimo, o 50% do seu valor en calquera das oportunidades. Descóntase por cada dous fallos un acerto. Se descuenta por cada dos fallos un acierto. Prueba que se realizará: 1ª oportunidade: 15/05/2018 - 9,30h. 2ª oportunidade: 02/07/2018 - 9,30h.	60	A1 B1 C19 D1 A2 B2 C20 D3 A3 B3 C21 D4 A4 B6 C23 D7 A5 B10 C24 D8 C25 C26

Estudo de casos/análisis de situacións	Módulo 2: proba na que se expón unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, análise dos antecedentes e condicións da situación, seguindo unha aprendizaxe baseada en problemas. Establécense 3 probas de resolución de casos prácticos, que son obrigatorias e que se realizarán os días: 30-IV-2018, 7 e 8 de maio de 2018 ás 10h. Establécense en cada unha de próbalas catro supostos cun valor de 0,1 puntos por cada suposto acertado. Para superar cada unha destas probas non se permite ter máis dun suposto mal contestado. Para aprobar a materia tense que alcanzar como mínimo o 50% do valor desta proba. Na segunda oportunidade o alumnado resolverá os casos prácticos e/ ou análises de situacións seleccionados polo profesor na mesma data e a continuación de proba tipo test.	12	A4 B1	C19 D1 C20 D3 C21 D4 C23 D5 C24 D7 C25 C26
--	--	----	-------	--

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

AMANDO MARTÍN-ZURRO. GLORIA JODAR SOLAR, **Atención familiar y salud comunitaria**, 2011,
FARRERAS P.- ROZMAN C., **Medicina Interna.**, 17ª Edic. 2012,
HARRISON., **Principios de Medicina Interna**, 18ª Edic. 2012,
GIL DE MIGUEL A., **Manual de epidemiología y Salud Pública.**, 2ª Ed. 2011,
GONZALO PIÉDROLA GIL, **Medicina Preventiva y Salud Pública.**, 12ª edición,2015,
RAMÓN ARBÚES, **Epidemiología para Enfermería**, 1ª edición,2013,
IDELFONSO HERNANDEZ-AGUADO, **Manual de epidemiología y salud pública**, 2ª edición,2011,
DE LA ROSA., **Microbiología en Ciencias de la Salud**, 3ª edición,2011,
MANDELL, DOUGLAS Y BENNET, **Compendio de enfermedades infecciosas.**, 8ª edición,2017,
Pagina web da conselleria de sanidade, do servizo galego de saúde,
Pagina web INE e do IGE,
Portal de la OMS: <http://www.who.int/en>,
Ministerio de sanidad y politica social: <http://www.msc.es/>,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/P51G140V01306
Prácticas clínicas IV/P51G140V01405
Prácticas clínicas V/P51G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Xestión de enfermaría/P51G140V01207
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Ética e lexislación/P51G140V01202

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión de enfermaría				
Materia	Xestión de enfermaría			
Código	P51G140V01207			
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Cons Estévez, M ^a Ángeles			
Profesorado	Cons Estévez, M ^a Ángeles			
Correo-e	acones@hotmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A materia pretende capacitar ao alumno dos coñecementos, habilidades e actitudes necesarias para desenvolver as accións que se consideran dentro do campo da Xestión de Enfermaría, facilitando así o desenvolvemento do traballo diario dos Graduados e graduadas, que se enfronten ás situacións que precisan de análises, estudo de recursos, obxectivos, planificación, execución e avaliación de todo el proceso do Plan. Coñecer o manexo de instrumentos e situacións organizativas de coordinación e información, de especial relevancia para o funcionamento das institucións, aplicando criterios/estándares de Calidade.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Ser capaz de analizar los entornos y políticas sanitarias más significativas	A2	B12	C45	D1
	A3	B13	C48	D7
				D8
				D11
Ser capaz de aplicar la política de calidad asistencial y la evaluación de la calidad de los servicios de enfermería	A1	B12	C46	D1
	A2	B15	C47	D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10

Contidos

Tema

BLOQUE TEMÁTICO I:

Administración sanitaria. O proceso
Administrativo e o seu desenvolvemento:

1. Introducción a Administración:
 - .Concepto de Administración.
 - .A Administración como ciencia.
 - .Evolución das teorías Administrativas.
2. O proceso Administrativo e o seu desenvolvemento:
 - .Proceso Administrativo. Definición.
 - .Etapas do proceso Administrativo.
 - .Características do proceso Administrativo.
 - .Información e comunicación: Tipos, fontes e métodos de información.
- 3.-Planificación Sanitaria e dos Servizos de Enfermaría:
 - .Definición e características.
 - .Planificación baseada en: risco, necesidade e demanda.
 - Tipos de planificación:
 - .Segundo o ámbito de aplicación.
 - .Segundo o tempo.
 - .Segundo amplitude e extensión.
 - Etapas da Planificación:
 - . Análise e diagnóstico da situación.
 - . Xerarquización de prioridades.
 - . Establecemento de alternativas.
 - . Elaboración de obxectivos.
 - . Formulación do plan: programación.
- 4.Organización dos servizos sanitarios e de enfermaría:
 - Organización: Definición.
 - Conceptos básicos da Organización:
 - .Cultura organizacional.
 - .Poder.
 - .Autoridade.
 - .Rol.
 - .Status.
 - Fases de la Organización:
 - .Estructuración: Tipos de estrutura.
 - Organigramas. División de Enfermaría.
 - .Sistematización: Norma o estándar. Protocolos e procedementos.
 - .Instalación. Clasificación de pacientes. .Distribución do traballo. Dotación de persoal.
- 5 Dirección dos servizos sanitarios e de Enfermaría.
 - .Dirección. Concepto, ámbito e límites.
 - .Liderado: Teorías e estilos.
 - .Motivación en enfermaría.
 - .Comunicación e orientación.
 - .Supervisión.
6. Avaliación e control dos servizos:
 - .Definición e obxectivos.
 - .Tipos de Control.
 - .Medios e instrumentos.
 - .Problemas que expón el control.

BLOQUE TEMÁTICO II. Contornas e políticas sanitarias

- 1.Contorna sanitaria e os seus compoñentes administrativos. Políticas sanitarias:
 - .Sistemas de Saúde.
 - .Tipos de Sistemas de Saúde:
 - .Sistema de Saúde Español. Estatuto marco de persoal sanitario
 - .Sistema Galego de Saúde. Estatuto marco de persoal sanitario.
 - .Características xerais dos Sistemas de Saúde na Comunidade Europea.

BLOQUE TEMÁTICO III: Xestión dos servizos de enfermaría. Características e procesos.

1. Enfermaría e Administración:
 - .Relación entre Enfermaría e Administración.
 - *Os coidados de Enfermaría como un Servizo Público.
 - *Función administradora de enfermaría.
 - *Niveis de Administración de Enfermaría.
 - *Teorías e modelos enfermeiros en: Administración dos Servizos de Enfermaría.
 - *Aspecto Administrativo dos instrumentos del traballo enfermeira/o.

- *Conceptos sobre calidade e seguridade .
- *Filosofía e obxectivos.
- *Metodoloxía.
- *Programas de Calidade. Diagrama das tres calidades.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	36	72	108
Traballos de aula	10	20	30
Traballo tutelado	2	8	10
Probas de resposta curta	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Explícanse os contidos sobre a xestión en enfermaría, estudo, bases teóricas organizados en tres bloques temáticos.
Traballos de aula	O estudante, de maneira individual/grupal, desenvolve exercicios ou proxectos ao longo do curso académico na aula baixo as directrices e supervisión do profesor relacionados coa materia, formando parte do proceso da avaliación.
Traballo tutelado	O estudante de maneira individual elabora un documento ao longo do curso académico sobre un dos temas dos contidos da materia seleccionado pola profesora que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e presentación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Titorías persoalizadas nos traballos tutelados e seleccionados pola profesora.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballos de aula	Avaliarase a participación, realización e calidade nos traballos de aula tanto de carácter individual como grupal.	25	A1 A2 A3 A4 A5	B13 B15	C45 C46 C47	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Traballo tutelado	Se evaluará la calidade y la presentación del trabajo tutelado individual. Data de entrega: 1ª oportunidade: 24/V/2018 2ª oportunidade: 6/VII/2018	15				
Probas de resposta curta	Proba final: preguntas directas sobre aspectos concretos para avaliar os contidos das sesións maxistras. Esta proba supérase unha vez alcanzado el 50% del total do seu valor. Datas para a súa realización: 24-V-2018 18h en primeira oportunidade y el 6-VII-2018 a las 18h en segunda oportunidade	60	A1 A2 A5	B12	C45 C46 C47 C48	D1 D2 D3 D4 D7 D8 D9 D10 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

□ Mª Paz Mompart García y Marta Durán Escribano., **Administración y Gestión**,, 2^a,

Marriner Tomey. A., **Guía de Gestión y Dirección de Enfermería**, 8°,

□ Ley General de Sanidad:, : **Ley 14/1986 del 25 de Abril**,

Varo Jaime., **Gestión estratégica de la Calidad en los servicios Sanitarios. Un modelo de gestión hospitalaria**.,

□ Bañeres J. Omega C. Suñol R. Ureña V., **Los Sistemas de notificación y registro de efectos adversos y de incidentes: Una estrategia para aprender de los errores**.,

Otero López MJ. Alonso-Hernández P. Maderuelo Fdez A. Garrido Corro B. Dominguez Gil A. Sánchez-Ro, **Acontecimientos adversos prevenibles causados por medicamentos en pacientes hospitalizados**.,

Ortega Vargas Mª Carolina. Suarez Vázquez Mª Guadalupe, **Maual de evaluación de la calidad del servicio de enfermería**, 2^a,

<http://www.msc.es/organizacion/sns/planCalidadSNS/e01.htm>,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas I				
Materia	Prácticas clínicas I			
Código	P51G140V01208			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Soengas, Rosa			
Profesorado	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Soengas, Rosa Hermo Gonzalo, María Teresa Rodríguez García, María Dolores			
Correo-e	rsoengas@uvigo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermeiros, establecer xuízos clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados ten como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermaría e as intervencións necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Competencias

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade

B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaria, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantizará o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	A3	B3	C10	D3
	A4	B4	C11	D4
	A5	B5	C12	D5
		B6	C13	D6
		B7	C15	D7
		B8	C17	D8
		B9	C18	D9
		B10	C24	D10
		B11	C25	D11
		B12	C26	
		B13	C29	
		B14	C31	
		B15	C33	
		B16	C49	
		B17	C50	

Contidos

Tema

*Rotatorio de prácticas *preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais. Prácticas clínicas en unidades Médico-Cirúrxicas en centros hospitalarios

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas clínicas	0	200	200
Titoría en grupo	12	0	12
Informe de prácticas	0	4	4
Cartafoi/dossier	0	2	2
Observación sistemática	0	3	3
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas clínicas	Formación en centros sanitarios, nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumno realice as prácticas clínicas, que permiten ao alumno incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento crítico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados ás competencias descritas que conforman o título. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido e de obrigada lectura e cumprimento polo estudantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Fatic e na páxina web.
Titoría en grupo	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumno a través de entrevistas que o alumno, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidencias que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas I e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levarase a cabo: 1. Realización de 2 titorías grupais sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de cara as probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento do cartafoi como rexistro da actividade e ferramenta de autoavaliación do alumnado, a súa utilización nas titorías para o seguimento da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel constan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción da memoria que ten presentar o/a estudante. Asemade, se lles comunicará e explicará o sistema que se levará a cabo para a avaliación das probas de simulación enfermeira, basadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2.Titoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as titorías grupais ou a petición expresa do alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermeria@gmail.com

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Titoría en grupo	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico
Probas	Descrición
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.

Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
------------------	--

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Titoría en grupo	As titorías grupais programadas para o 24 de xaneiro 2018 as 10 hs. e 9 de Marzo de 2018 ás 10 h, son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partires do cartafol, poida cumprir axeitadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle, 0,3 puntos na avaliación da memoria.	6	A1	D2 D8 D9
Informe de prácticas	Elaboración, obrigatoria, por parte do alumno, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica na unidade asistencial que xunto coa calidade do documento presentado e a cumprimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación. A data de entrega: ata o día 4 de maio 2018 as 14 h. Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	A3	D1 D2 D3 D7 D8
Cartafol/dossier	Documento de autoavaliación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración e obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: ata o día 04 de maio 2018 as 14 h. Non se recollerá ningún cartafol despois da data fin de entrega.	4		D1 D3 D4 D5 D6 D7 D8
Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realízase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/as enfermeiros/as asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, aos avaliadores, no centro, existe un documento de apoio accesible dende a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta axeitada que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de xeito obxectivo, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidade básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación un ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	A1 B1 A2 B2 A3 B3 A4 B4	C4 D2 C8 D3 C10 D4 C11 D5 C12 D6 C13 D7 C15 D8 C17 D9 C18 D10 C24 D11 C25 C26 C29 C31 C33 C49 C50
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o estudante, na data establecida, 27/04/2018, grupo I, II, III e IV, ás 10 horas, e grupo V, VI, VII e VIII, as 16,30 h. (1ª oportunidade) e o 28/06/2018 as 16,30 h. (2ª oportunidade), realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliábeis. Proba que se realizará no aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudante necesariamente debe adquirir. Como parte da avaliación o alumnado presentará o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC, no prazo establecido e como condición previa necesaria para superar a proba	25		

Outros comentarios sobre a Avaliación

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento.

Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe firmar o documento de confidencialidade incluído no protocolo "Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde".

Se o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar ata a apertura do periodo de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumna/o poida ser avaliado/a.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2015-2017**, 1ª Edición Elsevier,

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier, Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas, Meridean., **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 5ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulechek et. al. editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 6ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al., **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Biblosaúde-Recursos de información, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671,

Biblosaúde- Recursos destacados, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Enfermería clínica II/P51G140V01205

Enfermería comunitaria II/P51G140V01206

Xestión de enfermmería/P51G140V01207

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Enfermería comunitaria I/P51G140V01104

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermmería/P51G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

Enfermería clínica I/P51G140V01204

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Introducción á enfermmería clínica/P51G140V01201